

Renata Staszal

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Samobójstwa w Tatrach w latach 2000–2010

Problematyka samobójstw w Tatrach polskich nie była dotychczas przedmiotem szczegółowych badań. Zamierzam, zatem przedstawić przyczyny mogące mieć wpływ na tak desperackie zachowanie oraz jego okoliczności, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek, warunki atmosferyczne i społeczne.

W moich badaniach wykorzystałam dane zawarte w aktach postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Zakopanem w latach 2000–2010, Kartach Działań Ratowniczych oraz sprawozdaniach z wypraw ratunkowych Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, a także w materiałach z wykonanych czynności przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Zakopanem.

Sposób i miejsce odebrania sobie życia

W Polsce rokrocznie odbiera sobie życie ponad 4.000 osób, natomiast w Tatrach po stronie polskiej niecałe dwie osoby na rok, co stanowi 0,05% wszystkich samobójstw dokonanych w naszym państwie, co zostało ukazane w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba dokonanych samobójstw w Polsce w latach 2000–2010 (w tym w Tatrach po stronie polskiej) z uwzględnieniem płci

Samobójstwa dokonane										
Rok	ofiar ogółem	Polska				Tatry				
		mężczyźni		kobiety		ogółem	mężczyźni		kobiety	
2000	4947	4090	82,68%	857	17,32%	1	1	100%	0	
2001	4971	4184	84,17%	787	15,83%	3	2	66,67%	1	33,33%
2002	5100	4215	82,65%	885	17,35%	1	1	100%	0	0
2003	4634	3890	83,95%	744	16,05%	3	3	100%	0	0

2004	4893	4104	83,88%	789	16,12%	2	2	100%	0	0
2005	4621	3885	84,07%	736	15,93%	5	3	60%	2	40%
2006	4090	3444	84,21%	646	15,79%	0	0	0	0	0
2007	3530	2924	82,83%	606	17,17%	0	0	0	0	0
2008	3964	3333	84,08%	631	15,92%	1	1	100%	0	0
2009	4384	3739	85,29%	645	14,71%	2	1	50%	1	50%
2010	4087	3517	86,05%	570	13,95%	1	1	100%	0	0

Źródło: 1) www.statystyka.policja.pl/portal/st/954 – pobrano 30.04.2011 r. godz. 20.50; 2) dane uzyskane z wewnętrznych statystyk ratowników Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego – stan na dzień 20.01.2011 r.

Do zamachów samobójczych w skali kraju w badanym okresie najczęściej dochodzi w mieszkaniach (23 875 ofiar) oraz w pomieszczeniach zabudowań gospodarczych (10 709 ofiar), w piwnicach i strychach (7837 ofiar), na obszarach parków i lasów (5098 ofiar)¹, natomiast w Tatrach najwięcej, bo aż 16 z 19 osób, co stanowi 84,21%, rozstało się z życiem na otwartej przestrzeni, a pozostałe 3 ofiary targnęły się na swoje życie w pomieszczeniu (w szałasie).

Sposób popełnienia samobójstwa w znacznej mierze zależy od środków, jakie ma do dyspozycji ofiara zamachu samobójczego. Najczęstszym sposobem autodestrukcji w Polsce, wg statystyk policyjnych, w przeciągu badanego dziesięciolecia jest powieszenie się (37 922 ofiary), rzucenie się z wysokości (4254 ofiary), zażycie środków nasennych (2162 ofiary), samookaleczenie (1528 ofiar), uszkodzenie układu krwionośnego (1332 ofiary), rzucenie się pod pojazd (1232 ofiary) utopienie się (1194 ofiary) oraz inne sposoby².

Tatry to specyficzne miejsce, gdzie można się wyciszyć i przemyśleć wszystko, a przede wszystkim wyzwalają w człowieku wolność oraz poczucie odosobnienia, które przyciągają nie tylko miłośników przyrody, ale i także osoby, które właśnie w tak specyficznym miejscu pragną rozstać się z życiem. Dominującym sposobem samounicestwienia w ostatniej dekadzie na terenie Tatr po stronie polskiej³ jest skok z wysokości (8 ofiar), a najczęstszym miejscem do takiego czynu wybierana jest najbardziej rozpoznawalna góra w Polsce, Giewont (4 ofiary, w tym 1 kobieta), a zwłaszcza rzucenie się na północną stronę ściany, a także skok z Nosala (2 ofiary, w tym 1 kobieta) lub Świnicy (2 ofiary).

Kolejnym sposobem na zakończenie życia jest powieszenie (5 ofiar) oraz zażycie lekarstw i popicie ich alkoholem (6 ofiar, w tym 2 kobiety), przy czym

¹ Statystyki Policji www.statystyka.policja.pl/portal/st/954 stan na dzień 30.04.2011 r. – statystyki obejmują usiłowanie popełnienia samobójstwa oraz samobójstwa dokonane.

² Statystyki Policji www.statystyka.policja.pl/portal/st/954 stan na dzień 30.04.2011 r. – statystyki obejmują usiłowanie popełnienia samobójstwa oraz samobójstwa dokonane.

³ Informacje z akt spraw Prokuratury Rejonowej w Zakopanem prowadzone w latach 2000–2010.

te ostatnie należą, z punktu widzenia kryminalistycznego, do najtrudniejszych do rozpoznania, chyba, że, tak jak u 31-letniego mężczyzny ewidentnie stwierdzono „stężenie Tramadolu we krwi 6,94 mg/l, tj. 2 do 3 razy przekraczające dawkę śmiertelną tej substancji we krwi i całkowity brak tego leku w mięszu wątroby. Również dawka terapeutyczna Hydroksyzyny i Cetyryzyny we krwi i mięszu wątroby jest wielokrotnie przekroczone i mieści się w granicach stężeń toksycznych. Stężenie leków we krwi i w wątrobie nie było wynikiem „kumulacji” tj. wcześniejszego przyjmowania tych leków przez denata w celach leczniczych⁴.

Z badań przeprowadzonych przez Brunona Hołysta opublikowanych w „Suicydologii” z 2002 r. wynika, iż „poszczególne dni tygodnia różnią się, co do nasilenia samobójstw, a rekordowym dniem tygodnia pod względem samobójstw okazuje się poniedziałek, a tuż za nim, na drugim miejscu sytuuje się wtorek. Do dni o zmniejszonym nasileniu samobójstw należy niedziela, choć wskaźniki dla niedzieli są wyraźnie wyższe niż dla soboty”. Powyższe dane odnoszące się do skali krajowej nie znajdują potwierdzenia w wynikach analizy mikroregionu objętego moimi badaniami, gdyż w ostatnim dziesięcioleciu nie zostały przeprowadzone takie analizy. W Tatrach po stronie polskiej w latach 2000–2010 żadna z ofiar nie odebrała sobie życia w poniedziałek ani we wtorek, zaś sobota jest dniem, na który przypadło najwięcej, bo aż 5 samobójstw, co stanowi blisko 30% wszystkich autodestrukcyjnych zachowań na tym obszarze. Kolejnymi dniami, w których odnotowano zamachy samobójcze jest środa oraz niedziela (po 4 ofiary). Na samym końcu plasuje się piątek wraz z czwartkiem, które to dni wybrały po 2 osoby by rozstać się z życiem. W dwóch przypadkach ciała ofiar znaleziono po paru dniach⁵ lub kilku tygodniach⁶ dlatego niemożliwym było ustalenie dokładnego dnia tygodnia popełnienia samobójstwa.

Tabela 2. Dni tygodnia popełnienia samobójstw w Tatrach po stronie polskiej w latach 2000–2010 z uwzględnieniem płci

Dzień tygodnia popełnienia samobójstwa								
Dzień	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd	NN
Kobiety	0	0	2	1	1	0	0	0
Mężczyźni	0	0	2	1	1	5	4	2
Razem	0	0	4	2	2	5	4	2

Źródło: Informacje z akt spraw Prokuratury Rejonowej w Zakopanem.

⁴ Wyniki badań toksykologicznych ofiary, postępowanie przygotowawcze nr Ds 2902/05, Karta nr 26–28.

⁵ Zgon NN mężczyzny – Ds 733/03.

⁶ Zgon NN mężczyzny – Ds 959/00.

Z powyższej tabeli jednoznacznie wynika, iż sobota oraz niedziela są dniami całkowicie zdominowanymi przez mężczyzn. Kobiety natomiast wybrały środek tygodnia by rozstać się z życiem.

Przyczyny popełnienia samobójstwa

Nie można uogólniać przypadków autodestrukcji, gdyż każdy jest inny i do każdego trzeba podejść indywidualnie, by zrozumieć, dlaczego ofiara podjęła próbę samozniszczenia, i chociaż nie zawsze przyczyny popełnienia samobójstwa są znane – bywa, iż niekiedy wręcz niemożliwe do ustalenia nawet przy pomocy osób najbliższych ofiary – to najczęściej mamy do czynienia z nagromadzeniem czynników multikazualnych zamachu samobójczego, które w rezultacie popychają daną osobę do zamachu na własne życie.

Jak wynika z listów pożegnalnych oraz z zeznań osób najbliższych ofiar, które popełniły samobójstwo w Tatrach po stronie polskiej w latach 2000–2010 częstym motywem autodestrukcji jest choroba psychiczna, jak na przykład schizofrenia, która może zacząć się nagle i niespodziewanie, będąc łatwą do diagnozy chociażby poprzez nagłe pobudzenie lub osłupienie, atak szału a nawet próby samobójcze, jak w przypadku Łukasza K., który zdawał sobie sprawę, iż choruje:

*„Patrzcie Co? Chcecie mówicie
i macie zrozumiecie
minie NIE nie ma opcji
w waszej głowie by
uruchomić coś
A może Nic bo nie Wiem
dlaczego schizofrenia
zaatakowała tak jak
atakuję ośmiornicy macka”⁷.*

Jednakże istnieje możliwość, iż choroba będzie rozwijać się przez lata i niepostrzeżenie zacznie zmieniać osobę, czego przykładem mogą być zeznania złożone przez matkę 27-letniego samobójcy:

„Mój syn od 15 roku życia był chory na schizofrenię. Przez dwanaście lat się leczył. Ja na początku myślałam, że to bunt młodzieńczy jednak komisja lekarska uznała, że jest to choroba psychiczna”⁸

oraz informacje z listu pożegnalnego Ewy Z., która wyznaje:

⁷ Dowód rzeczowy – notatnik samobójcy Łukasza K., s.13. Ds 1273/04.

⁸ Zeznania Teresy P. – matki ofiary, Ds 2583/05. Karta nr 17.

„Teraz cierpię bardzo, że nie jesteśmy razem. I tęsknię za Wami ogromnie. Gdybym była zdrowa to starałabym się za wszelką cenę być z Wami lub chociaż blisko Was. Ale niestety, los chciał inaczej. Jestem bardzo chora na jakąś dziwną chorobę, której nawet lekarze nie mogą rozpoznać. Bolą mnie plecy, pieką oczy, budzę się rano z uczuciem ogromnego zmęczenia, a na domiar złego muszę brać tabletki na noc, bo nie mogę spać. I tak borykam się z tą idiotyczną chorobą już 5 lat. Dłużej nie mam sił już żyć i tak się męczyć. Każdy przeżyty przeze mnie dzień to udręka i męczarnia. Zresztą życie teraz nie ma już dla mnie żadnego znaczenia gdy jestem chora i Was nie ma przy mnie. Czuję się jak niepotrzebny i zużyty przedmiot bez żadnej wartości”.

Częstą przyczyną zamachów samobójczych w kontekście motywacji jest alkoholowy zespół abstynencyjny, któremu zazwyczaj towarzyszy lęk oraz niepokój, charakterystyczne są również stany depresyjne, które trwać mogą przez okres wielu tygodni po zaprzestaniu spożywania alkoholu¹⁰.

Kolejnymi przyczynami targnięcia się na własne życie są także:

a. nieporozumienia rodzinne:

„Nie leczyła się psychiatrycznie, lecz kilkakrotnie mówiła, że popełni samobójstwo twierdząc, iż nie układało się jej w życiu zawodowym oraz prywatnym ze mną i ja chciałem się z nią rozwieść i że nie układały się również dobrze jej stosunki z jej matką”¹¹;

b. zawód miłośny:

„Moja córka miała chłopaka [...], który wyjechał na początku roku do Anglii, córka była w nim bardzo zakochana, ale on ją zostawił. Przyjechał we wrześniu do Polski, ale już nie mogli się ze sobą dogadać i związek się rozpadł. Po rozpadzie tego związku córka była zatamana i w jednym ze swoich pamiętników napisała, że to koniec”¹²;

c. problemy związane z trudną sytuacją materialną, niekiedy uwarunkowane utratą lub zmianami w pracy:

„Zaczęła mi opowiadać o swoich problemach w pracy [...] zmienił się dyrektor i że zaczął zaprowadzać nowe porządki. [...] Mówiła mi, że w pracy panuje niezdrówna atmosfera. Wszyscy pracownicy zaczęli się bać tego dyrektora. [...] Pamiętam, że jak wracała z pracy była zmęczona. Kładła się

⁹ Z listu poźegnalnego ofiary do dzieci, Ds 3233/01. Karta nr 24-25.

¹⁰ Zeznania Jadwigi B. – żony ofiary, Ds 688/03. Karta nr 13.

¹¹ Zeznania Tomasza M. – męża ofiary, Ds 949/05. Karta nr 20.

¹² Zeznania Katarzyny N. – matki ofiary, Ds 3016/05. Karta nr 5.

*do łóżka. Po takim powrocie z pracy nieraz wspominała, że źle się jej tam pracuje. Musi się coraz bardziej przykładać do pracy, gdyż dyrektor jest osobą wymagającą. Wcześniej z tego co mi mówiła to nie miała żadnych problemów w pracy. Dobrze się jej pracowało*¹³;

- d. sytuacja biometeorologiczna, która w Tatrach ma bardzo duży wpływ na ilość zamachów samobójczych. Na 13 z 15 zbadanych przeze mnie przypadków była ona niesprzyjająca w dniu targnięcia się przez ofiarę na własne życie. Andrzej Zachuta w jednej ze swych publikacji pisze, iż zaburzenia w harmonijnym funkcjonowaniu organizmu uzależnione są nie tylko od indywidualnych właściwości jednostek, ale także od natężenia i fazy zjawisk fenowych. Najbardziej niekorzystnie odczuwany jest okres, w którym wiatr, schodzący z gór, dociera do dolin. Dopiero po przedostaniu się wiatru do doliny jego aktywność raptownie spada¹⁴. By zrozumieć kryminogenny charakter wiatru halnego należy wpiery wyjaśnić, w jaki sposób powstaje, gdyż tworzy się w szczególnych warunkach układu barycznego przy przesuwającym się ku wschodowi niżu atlantyckim. Gdy na wschód od północy Karpat leży obszar wysokiego ciśnienia, a na zachodzie od nich pojawi się ośrodek niskiego ciśnienia, wtedy masy powietrza (w związku z ruchem obrotowym ziemi) dążą z południa ku północy. Napotykając zaporę masywu tatrzańskiego podnoszą się po zboczach południowych i ochładzają adiabatycznie o ok. 0,6°C na każde 100 m, przy czym skrapla się zawarta w powietrzu para wodna i jej drobniutkie kropelki tworzą charakterystyczny podłużny wał chmur nad górami. Pozbawione pary wodnej masy powietrza przewalają się przez grań Tatr i spadając wzdłuż ich północy stoków ogrzewają się adiabatycznie o 1°C na każde 100 m spadku – i dlatego im niżej tym wiatr halny jest cieplejszy, na szczytach górskich zaś raczej chłodny lub nawet zimny¹⁵. Towarzyszące halnemu zjawiska meteorologiczne takie jak nagły spadek ciśnienia i silny wiatr, a w szczególności tuż przed pojawieniem się wiatru, jak również we wczesnym jego stadium, są silnymi bodźcami dla systemu nerwowego człowieka, przejawiając się wzmożoną pobudliwością fizyczną i psychiczną, nasileniem agresywności, ogólnym osłabieniem, zmęczeniem, znużeniem i zdekoncentrowaniem, niepokojem, uczuciem lęku, odczuwaniem za dnia senności a w nocy

¹³ Zeznania konkubenta ofiary, Ds 2153/09. Karta nr 31.

¹⁴ A. Zachuta, *Bójki i pobicia na Podbału*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego” 1974, nr 1, s. 104–109.

¹⁵ <http://z-ne.pl> i <http://www.ceper.pl/articles/6079-skad-sie-bierze-halny> – stan na dzień 26.02.2011 r.

bezsenność, bólami głowy, zaburzeniami układu krążenia, gdyż wzrasta zawartość jonów dodatnich w powietrzu, co powoduje ubytek czerwonych ciałek krwi oraz podnosi ciśnienie we krwi, dochodzi częściej do udarów mózgu i wypadków. Prócz reakcji negatywnych mogą pojawiać się również stany euforyczne oraz wzrost chęci działania.

Tabela 3. Sytuacja biometeorologiczna w latach 2000–2010 w Tatrach po stronie polskiej z uwzględnieniem występowania wiatru halnego

Sytuacja biometeorologiczna							
Lp.	-3	-2	-1	Dzień samobójstwa:	+1	+2	+3
1.	K	K↓	N	N	K	K	
2.	K	K↓	N	N	K	K	
3.	N	N	K	K↓	N	N	Halny
4.	N	N	N	N	N	N	K
5.	N	N	N	N	N	K	K
6.	↓	K	K	N	N	N	
7.	↓	N halny	N halny	N	N	N	
8.	N	N	N	N	N	N	N
9.	↓	N halny	N halny	N halny	N	N↑	ti
10.	N	N	N↑	↓	↑	K	
11.	K	K	K	K	K	K	N
12.	K	K	K↓	N↑	N	N	N
13.		N	N	N	N	N	
14.		N	N	N	N	N	
15.	N	N	N	N	N		

Źródło: informacje z pisma codziennego „Dziennik Polski”, dane z dni: 09–14.12.2001 r., 07–13.04.2002 r., 12–15.03.2003 r., 16–19.03.2003 r., 20–22.03.2003 r., 22–26.04.2004 r., 27.10–02.11.2004 r., 08–12.03.2005 r., 06–11.04.2005 r., 23–29.08.2005 r., 22–28.09.2005 r., 12–16.10.2005 r., 21–25.11.2008 r., 14–18.05.2009 r., 04–08.10.2009 r.

N – sytuacja biometeorologiczna niekorzystna.

K – sytuacja biometeorologiczna korzystna.

↓ – pogorszenie sytuacji biometeorologicznej.

↑ – poprawa sytuacji biometeorologicznej.

Ludzie na halny reagują w różnym czasie: jedni, kiedy na wiatr dopiero się zbiera – jeden, dwa lub trzy dni wcześniej, inni, kiedy już wieje, a niektórzy dopiero po wystąpieniu wiatru fenowego, który obserwuje się w Zakopanem przez około 90 dni w roku i pomimo, że wieje o każdej porze roku najczęściej występuje wiosną i jesienią. Przeprowadzone przeze mnie badania wykazały, iż najwięcej samobójstw zostało popełnionych od 25 września

do 12 grudnia gdyż aż 8 z 19 przypadków targnięcia się na własne życie, co stanowi 42,11% wszystkich samobójczych zgonów w Tatrach w latach 2000–2010. Zimą oraz wiosną po 4 ofiary postanowiły rozstać się z życiem. Z danych uzyskanych w Komendzie Powiatowej Policji w Zakopanem i Tatrzańskim Ochotniczym Pogotowiu Ratunkowym¹⁶ jasno wynika, iż latem tylko 1 osoba (w dodatku mieszkaniec Zakopanego) odebrała sobie życie. Najwięcej samobójstw zostało popełnionych w marcu (4 ofiary), kwietniu i październiku (po 3 ofiary), natomiast styczeń, luty, czerwiec i lipiec okazały się miesiącami, w których nie było ani jednego zamachu samobójczego. Z powyższego można również wnioskować, iż nasilenie ruchu turystycznego, przypadającego w Tatrach zazwyczaj latem oraz zimą, nie ma wpływu na liczbę samozniszczeń albo mamy do czynienia z samobójstwami „maskowanymi”, polegającymi na stworzeniu przez ofiarę złudzenia, iż doszło do nieszczęśliwego wypadku, co w górach nie jest trudne, chyba, że tak jak w przypadku zdarzenia z września 2005 roku przypadkowi świadkowie tragedii zeznali, że

„kiedy [Jan S.] wraz z żoną Ivaną wszedł na szczyt Świnicy mężczyzna ten był już około 4 metrów poniżej szczytu, siedział na platformie skalnej, wyglądał jakby rozmyślał. Wówczas na szczycie panowała mgła, a widzialność nie przekraczała 5 metrów. Mężczyzna siedział sam, nie miał przy sobie żadnych przedmiotów. Chwilę później wyszło słońce, mgła się rozeszła ukazując poniżej platformy skalnej, na której siedział mężczyzna przepaść opadającą skalnymi urwiskami na stronę północną, po czy znów mgła zastąpiła urwisko. Jan i Ivana S. siedzieli na szczycie i jedli kanapki, gdy ustyszeli jak mężczyzna ten mówi do nich „na razie, trzymajcie się”. Jan S. sądził, iż odchodzi dalej na szlak, mężczyzna jednak wstał, stanął twarzą w kierunku urwiska, rozłożył ręce i powiedział „koniec gry”, po czym skoczył w mgłę. Po około 2–3 metrach lotu zniknął we mgle, po chwili słychać było 3 krotne głucho uderzenia. Jan i Ivana S. byli w szoku, po zdarzeniu zeszli na Kasprowy Wierch by zadzwonić po ratowników TOPR”¹⁷.

¹⁶ Dane uzyskane: 1) z wewnętrznych statystyk Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w latach 2000–2010 -stan na dzień 20.01.2011 r.; 2) akt postępowań przygotowawczych prowadzonych w latach 2000–2010 w Prokuraturze Rejonowej w Zakopanem.

¹⁷ Z notatki Urzędowej funkcjonariusza po licji KPP w Zakopanem z dnia 25.09.2005 r. Ds 2583/05. Karta nr 1.

Płeć i wiek ofiary

Na uwagę zasługuje fakt, iż wśród ofiar samozniszczenia nie było osób niepełnoletnich, a najstarszym samobójcą był 54-letni mężczyzna. Potwierdziła się natomiast teza, iż panowie częściej niż panie popełniają samobójstwa dokonane, gdyż 15 z 19 ofiar, (co stanowi prawie 80%) to mężczyźni.

Tabela 4. Płeć ofiar samobójstw dokonanych w Tatrach po stronie polskiej w latach 2000–2010

Płeć	Liczba ofiar
Kobiety	4
Mężczyźni	15
Razem	19

Źródło: Informacje z akt spraw Prokuratury Rejonowej w Zakopanem.

Tabela 5. Wiek ofiar samobójstw dokonanych w Tatrach po stronie polskiej w latach 2000–2010

Wiek	18	19	21	23	24	25	27	31	35	41	42	52	54	NN
Kobiety	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0
Mężczyźni	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	0	0	1	2
Razem	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2

Źródło: Informacje z akt spraw Prokuratury Rejonowej w Zakopanem.

Abstract **Suicides in the Tatra Mountains in 2000–2010**

The paper presents what the author believes to be the most important information concerning suicides in the Polish Tatra Mountains from 2000 to 2010.

It presents the most frequent manners of committing suicide and suicide locations in the mountains. Moreover, the author decided to test whether gender, age, and social and atmospheric factors (especially of the halny [local foehn-type wind], blowing as a rule in spring and autumn in the Podhale region and the unfavourable biometeorological situation accompanying it) could influence the victims' attempts at self-destruction

Źródła

Źródła pierwotne

Akta Prokuratury Rejonowej w Zakopanem

1. Ds 959/00 – dotyczy zgonu mężczyzny NN.
2. Ds 3233/01 – dotyczy zgonu mężczyzny M.B i kobiety E.Z.
3. Ds 992/02 – dotyczy zgonu mężczyzny P.Ł.
4. Ds 687/03 – dotyczy zgonu mężczyzny P.B.
5. Ds 688/03 – dotyczy zgonu mężczyzny Ł.B.
6. Ds 733/03 – dotyczy zgonu mężczyzny NN.
7. Ds 1273/04 – dotyczy zgonu mężczyzny Ł.K.
8. Ds 3017/04 – dotyczy zgonu mężczyzny M.K.
9. Ds 949/05 – dotyczy zgonu kobiety I. M. H.
10. Ds 2902/05 – dotyczy zgonu mężczyzny T.S.
11. Ds 2329/05 – dotyczy zgonu mężczyzny M. G. M.
12. Ds 2583/05 – dotyczy zgonu mężczyzny P.P.
13. Ds 3016/05 – dotyczy zgonu kobiety M.N.
14. Ds 1426/08 – dotyczy zgonu mężczyzny M.M.
15. Ds 2382/08 – dotyczy zgonu mężczyzny M.B.
16. Ds 1238/09 – dotyczy zgonu mężczyzny J.O.
17. Ds 2153/09 – dotyczy zgonu kobiety D.W.
18. Ds 1213/10 – dotyczy zgonu mężczyzny M.W.

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., *Kodeks karny*, Dz.U. z dnia 2 sierpnia 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późniejszymi zmianami.
2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., *Kodeks postępowania karnego*, Dz. U. z dnia 4 sierpnia 1997 r. nr 89 poz. 555 z późniejszymi zmianami.

Literatura

1. *Biometeorologia turystyki i rekreacji*, red. J. Bogucki, Seria „Podręczniki” nr 48, AWF, Poznań 1999.
2. Czapiński J., *Samobójstwa – indywidualne tragedie czy problem polityczny*, „Rzeczpospolita” 1994, 18 maja.
3. *Eksperytza sądowa*, red. J. Wójcikiewicz, Zakamycze, Kraków 2002.
4. Gerrig R.J., Zimbardo P.G., *Psychologia i życie*, PWN, Warszawa 2006.
5. Hanausek T., *Kryminalistyka, zarys wykładu*, wydanie V uaktualnione, Zakamycze, Kraków 2005.
6. Hołyst B., *Kryminalistyka*, wydanie 12 zmienione, LexisNexis, Warszawa 2010.
7. Hołyst B., *Samobójstwo – przypadek czy konieczność*, PWN, Warszawa 1983.
8. Hołyst B., *Suicydologia*, LexisNexis, Warszawa 2002.
9. Jarosz M., *Samobójstwa*, PWN, Warszawa 1997.
10. *Kryminalistyka*, red. J. Widacki, C.H. Beck, Warszawa 2008.

11. O'Connor R., Sheehy N., *Zrozumieć samobójcę*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002.
12. Ryn Z., *Samobójstwa w górach*, „Wierchy – Rok Pięćdziesiąty Piąty (1986)”, 1990, nr 55.
13. *Samobójstwo*, red. B. Hołyst, M. Staniaszk, M. Binczycka-Anholcer, Polskie Towarzystwo Higieny Psychiczej, Warszawa 2002.
14. Schiffer Z., *Biometeorologia w ochronie zdrowia ludzkiego*, „Problemy” 1966, nr 5.
15. Stachlewski W., *Halny*, „Problemy” 1974, nr 5.
16. Zachuta A., *Bójki i pobicia na Podhalu*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego” 1974, nr 1.
17. Zachuta A., *Wiatr halny a przestępczość*, „Problemy” 1974, nr 11 (344).

Netografia

1. www.statystyka.policja.pl/portal/st/954.
2. <http://z-nc.pl>.
3. <http://www.ceper.pl/articles/6079-skad-sie-bierze-halny>.